

توصیه‌های زیر به‌عنوان راهبردهای بهره‌گیری مؤثر از شیوه پرسش پیشنهاد شده‌اند:

۱. از سؤالات عینی و واقعی استفاده کنید: مثلاً در آموزش درس سلامت روانی، ویژگی‌های فرد سالم را بپرسید. از این نوع سؤالات در شروع جلسه استفاده کنید.

۲. از پرسیدن سؤالات صحیح یا غلط، و آری یا نه بپرهیزید: این پرسش که آیا سلامت روان در بهداشت روان مؤثر است، مناسب نیست، پرسیدن این‌گونه سؤالات را به حداقل برسانید و از آن‌ها برای زمینه‌سازی استفاده کنید، زیرا پاسخ معنی‌داری در پی ندارند.

۳. به دانش‌آموزان زمان کافی برای پاسخ دادن به سؤالات بدهید: بیشتر معلمان به دانش‌آموزان زمان کافی برای فکر کردن نمی‌دهند. این موضوع به تمرین نیاز دارد. به‌همین‌منظور، بهتر است ابتدا سؤالات را از خود بپرسند (خودپرسشگری) و زمان پاسخگویی آن را برای خود تعیین کنند و فاصله بین خود و دانش‌آموز را از درجات متفاوت در نظر بگیرند. دانش‌آموزان تأملی (نه دانش‌آموزان تکانشی)، به تأمل نیاز دارند، زیرا می‌خواهند پاسخ سؤالی را که می‌دهند درست باشد.

۴. سؤالات روشن، مفید و مرتبط به هم بپرسید: از دانش‌آموزان سؤالاتی بپرسید که دقیق، جزئی و مختصر باشند و بر همین اساس، تکالیفی از آن‌ها بخواهید که نه‌چندان آسان و نه‌چندان دشوار باشند. بنابراین، ضرورت دارد که پرسش‌ها با موضوع و هدف درس مرتبط باشند.

۵. واکنش خود را به سؤالات دانش‌آموزان بازنگری کنید: از پاسخ درست دانش‌آموزان به‌عنوان پایه‌ای برای رسیدن به سؤالات دیگر، به‌منظور مرتبط کردن آن‌ها با یکدیگر، استفاده کنید. البته بازخورد شما باید با دانش و درک دانش‌آموزان متناسب باشد.

پرسش در کلاس درس

چرا و چگونه؟

اشاره

بی‌شک اولین عامل مؤثر در یادگیری دانش‌آموزان، شیوه تدریس معلم و تسلط وی بر مطلب درسی است. آنچه تدریس معلم را پربارتر می‌سازد و مشخص می‌کند که آیا دانش‌آموزان به آنچه هدف درس و معلم بوده است رسیده‌اند یا نه (تحقق انتظارات)، طرح سؤال و دریافت پاسخ است. سؤال محرک مغز دانش‌آموز و کلید یادگیری اوست. در این مقاله، به‌طور خلاصه به بررسی و توضیح این موضوع پرداخته شده است.

کلیدواژه‌ها: پرسش و پاسخ در کلاس درس، شاخص پیشرفت تحصیلی، طرح سؤالات صحیح و غلط

مهارت تحصیلی دانش‌آموز و مهارت تدریس معلم دو مقوله مهم و مرتبط به هم هستند. آنچه بین این دو مهارت رابطه برقرار می‌کند، تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان را نمایان و میزان دقت و تمرکز آنان را مشخص می‌کند، سؤال است. پیشرفت تحصیلی کلاس با سؤال مشخص می‌شود، همچنان که تحقیق نیز با سؤال آغاز می‌شود. سؤال مشخص می‌کند که فعالیت و تلاش معلم تا چه اندازه به ثمر رسیده است.

نتیجه‌گیری

پرسش انتظارات معلم را محقق می‌سازد. سؤال کردن نه تنها باعث برقراری ارتباط و نمایان شدن تفاوت‌های فردی می‌شود، بلکه یکی از شاخص‌های پیشرفت تحصیلی است. برای تحقق انتظارات، لازم است معلمان از سؤالات مبتنی بر عینیت و واقعیت شروع کنند و سؤالاتی بپرسند که تفکر و تأمل دانش‌آموزان را برانگیزند. همچنین، باید زمان کافی برای پاسخگویی به سؤالات را در نظر بگیرند، دانش‌آموزان را درگیر فعالیت‌های درسی کنند و اجازه اظهار نظر و پاسخگویی را به همه آن‌ها بدهند. به همین منظور باید از دانش‌آموزان بخواهند خود سؤالاتی را طرح و تنظیم کنند.

* منابع

- عباسی اول، کریم (۱۳۹۰). نگرشی نو بر فرایند یاددهی - یادگیری. تبریز: انتشارات چهر.
- عباسی اول، کریم (۱۳۸۳). بررسی نحوه تأثیر مدیریت معلم در جریان یاددهی - یادگیری. ماهنامه تربیت. معاونت پرورشی وزارت آموزش و پرورش. شماره ۵۶ تا ۶۱.

۶. انتظارات خود را از پرسیدن سؤالات مطرح

کنید: در اولین جلسه سال تحصیلی و همین‌طور در ابتدای تدریس، هدف خود را از طرح سؤالات بیان کنید. این موضوع باعث می‌شود دانش‌آموزان دقت و تمرکز بیشتری داشته باشند.

۷. پرسش خود را با هدف‌های رفتاری کامل

بیان کنید: این سؤال که در پایان درس انتظار می‌رود «بدون استفاده از کتاب درسی و در مدت دو دقیقه تفاوت شناخت و فراشناخت را بیان کنید» پرسشی است که در آن هدف‌های رفتاری به صورت کامل بیان شده‌اند، زیرا قابل اندازه‌گیری است و شرایط و ملاک عملکرد دارد.

۸. فرصت پاسخ‌گویی را برای تک‌تک

دانش‌آموزان فراهم کنید: طوری پرسش کنید که همه دانش‌آموزان اجازه اظهار نظر و پاسخگویی به سؤالات را داشته باشند، نه اینکه برخی قبضه کلاس را در دست بگیرند و برخی دیگر از پاسخگویی به سؤالات محروم بمانند. به همین منظور، غیرمستقیم صحبت کنید و برای ایجاد شانس برابر قرعه‌کشی کنید.

۹. دانش‌آموزان را برای پرسیدن سؤال

ترغیب کنید: از سؤالات خوب دانش‌آموزان تمجید کنید. «چرا، چگونه، به چه دلیل، به چه منظور، مقایسه کنید، چه استنباطی می‌کنید و...» را از دانش‌آموزان بپرسید و آنان را برای پرسیدن این‌گونه سؤالات تشویق کنید.

۱۰. از دانش‌آموزان بخواهید سؤالاتی را طرح

و تنظیم کنند: زمانی که دانش‌آموزان سؤال طرح می‌کنند، بیشتر یاد می‌گیرند. نویسنده در طول بیست سال تدریس خود بارها از این روش استفاده و آن را تجربه کرده است. البته بهتر است معلم بر کمیت و کیفیت سؤالات دانش‌آموزان نظارت کند و به تصادف از بین سؤالات مورد نظر، پاسخ لازم را نیز دریافت کند. هدف از پرسش، خودیادگیری و خودتنظیمی دانش‌آموزان است.